

NEKE GRAMATIČKE KATEGORIJE U FUNKCIJI DETERMINACIJE IMENICA U FRANCUSKOM JEZIKU I NJIHOVO PRENOŠENJE NA SRPSKI JEZIK

U ovom radu će biti reči o članovima i pokaznim rečima koji se nalaze u funkciji određivanja imenica u francuskom jeziku kao i o načinima njihove transpozicije na srpski jezik. Vrednost i upotrebu članova i pokaznih reči sagledavamo na korpusu koji sačinjava fragment romana „Un amour de Swann“ Marsela Prusta (PROUSTE 1919: 7), a njihovo prenošenje na srpski jezik posmatramo u odgovarajućem fragmentu publikovanog prevoda pomenutog romana (PRUST 2006: 7)

Ključne reči: determinant, određeni član, neodređeni član, partitivni član, pokazne reči, imenica, imenska grupa.

Gramatičke kategorije u funkciji determinacije imenica u francuskom jeziku

Determinant je jedan od sastavnih elemenata imenske grupe i „njegovo prisustvo je normalno, posebno kada imenska grupa ima funkciju subjekta“ (DUBOIS, LAGANE 2004: 57). To je „reč koja varira u rodu i broju, koje prima putem slaganja sa imenicom na koju se odnosi“ (GREVISSE 1991: 900).

Determinant se stavlja uz imenicu „kako bi je aktuelizovao i omogućio njenu realizaciju u rečenici, a takođe služi i za „razlikovanje roda i broja imenica koje ne variraju u rodu i broju (GREVISSE 1991: 900-906).

¹ francuskiivan@hotmail.com

Pr. *Un élève, une élève, un cours, des cours*

Jean Dubois i René Lagane razlikuju šest klasa determinanata i to (DUBOIS, LAGANE 2004: 58-60).

- **Les articles** (članovi)
- **Les démonstratifs** (pokazne reči)
- **Les possessifs** (prisvojne reči)
- **L'interrogatif, l'exclamatif, le relatif** (upitne, uzvične, odnosne reči)
- **Les numéraux** (brojevi)
- **Les indéfinis** (neodređene reči)

I. Članovi (les articles)

Članovi su najjednostavniji determinanti u imenskoj grupi“ i „nalaze se ispred imenice, a s obzirom na „oblik i upotrebu, razlikujemo **određeni** (article défini), **neodređeni** (article indéfini) i **partitivni član** (article partitif).

1.1. Određeni član

Određeni član se upotrebljava ispred imenice koja označava biće ili stvar poznatu govorniku i sagovorniku, a „može da se upotrebi kada imamo u vidu vrstu, kategoriju, a ne samo neku individuu.

Određeni član ima sledeće oblike: **le, la, les** i **l'**, koji predstavljaju tzv. proste oblike (*formes simples*). Pored njih postoje i tzv. „kontrahovane forme“ (*formes contractées*) nastaju sažimanjem oblika **le** i **les** sa predlozima **à** i **de**: **au/aux** i **du / des**.

Određeni član može imati demonstrativnu vrednost ispred imenica koje označavaju neki predmet ili biće koji su već predstavljeni, ili u čijem se prisustvu nalazimo (GREVISSE 1991: 906-908).

Pr. *Six forts chevaux tiraient un coche(...) Après bien du travail le coche arrive au haut* (GREVISSE 1991: 336).

Kada se određeni član nađe ispred imenica koje označavaju neki deo tela ili garderobe, tj. kada je ideja pripadnosti izražena opštim smislom rečenice, određeni član ima posesivnu vrednost.

Pr. *Il ferme les yeux. Il perd la mémoire. Saisir quequ'un au collet* (GREVISSE 1991: 908).

1.2. Neodređeni član

Neodređeni član se upotrebljava ispred imenice koja označava neki predmet ili biće koji su nepoznati i neidentifikovani sagovorniku. Neodređeni član ima sledeće oblike: **un** za muški i **une** za ženski rod u jednini i **des** za oba roda u množini (GREVISSE 1991: 336).

Un i **une** mogu biti brojevi, i u tom slučaju im predhodi neodređeni član sa nultom morfemom ili određeni član (GREVISSE 1991: 46, 47). Međutim, u pojedinim slučajevima u francuskom jeziku primetno je odsustvo člana ispred vlastitih imena, (pošto su ona definisana sama po sebi, nema potrebe za nekom preciznijom definicijom), imenskih i glagolskih izraza čiji su konstituenti usko povezani na semantičkom planu, ispred imenske grupe u funkciji apozicije, imenica-atributa koje imaju ulogu prideva, i imenskih grupa kojima prethode predlozi **de, par, en, avec, sans** (DUBOIS, LAGANE 2004: 59). Odsustvo člana ispred imenskih grupa kojima prethode navedeni predlozi se obeležava nultom morfemom (∅) koja označava „nepostojanje foničkog segmenta“ (DUBOIS 1967: 46).

II. Pokazne reči (les démonstratifs)

Pokazne reči određuju neko biće ili neku stvar koji su prisutni u kontekstu govorne situacije, a one takode mogu označavati ono što je već rečeno ili ono o čemu će biti reči. U francuskom jeziku pokazne reči imaju sledeće oblike: **ce** i **cet** za muški rod, **cette** za ženski i **ces** za množinu za oba roda. **Cet** se upotrebljava ispred imenice koja počinje samoglasnikom ili nemim h. Imenska grupa ispred koje stoji pokazna reč se ponekad pojašnjava partikulama **-ci** i **-là**. U principu, **-ci** se odnosi na ono što je bliže u prostoru i vremenu, a **-là** na ono što je udaljenije (DUBOIS, LAGANE 2004: 63, 64).

Pokazne reči se mogu upotrebiti umesto člana kako bi bolje privukle pažnju u označavanju imenica sa izvesnim respektom ili pogrđnom nijansom.

Pr. „**Ce** rustre, / *N’était que caporal, je l’ai fait colonel*“

Pokazne reči ponekada mogu imati i posesivnu vrednost:

Pr. **Ce** (=mon) *malheureux visage /D’un chevalier romain captiva le courage*, a mogu imati i vrednost upitnog prideva *quel* u eksklamativnim rečenicama koje izražavaju neko iznenađenje ili indignaciju :

Pr. *Ah ! monsieur, **cette** perfide !* (GREVISSE 1980: 473).

Bliže određivanje imenice u srpskom jeziku

Za razliku od francuskog, u srpskom jeziku kategorija „determinanti“ nije zastupljena u određivanju imenica. Bliže određivanje imenice u našem jeziku se vrši posebnim paragramatičkim sredstvima koja ukazuju ili na „konkretnog pojedinca ili na tu i tu vrstu ljudi“ (IVIĆ 1991: 218).

Pr. a) *Jedan lekar (mi juče prepisao lekove)*

b) *Lekar specijalista ortopedije (mora znati anatomiju)*

Ta paragramatička sredstva imaju za cilj, ili da onemoguće dvosmislenost rečenice, ili da je učine što ekspresivnijom. U rečenici: „*On je samo JE-DAN OBIČAN ĐAK (njemu je nepoznanica svetska diplomatija)*“, odredba **jedan** se dodeljuje predikatskoj imenici, pošto je reč o semantičkoj interpretaciji. U primeru: „*Ja sam samo đak*“ (*ne i školski kurir*), odredba **jedan** se ne dodeljuje predikatskoj imenici zato što se „dejstvo restriktivne odredbe **samo** usmerava na predikat, a ne na rečenični subjekat“ (IVIĆ 1991: 220).

Pr. *Ja sam samo đak (ništa drugo do to)*

Ukoliko želimo postići što veći stepen ekspresivnosti, ispred predikatske imenice stavljamo odredbu **jedan**. Predikatska imenica, u tom slučaju, mora predstavljati takvu vrstu ljudi koji se izdvajaju po nekim posebnim ličnim osobinama (lepotica, glupan, tupan, pravednik, akrep).

Pr. *Glupane jedan.*

U srpskom jeziku osnovni broj **jedan** se upotrebljava i kao „neka vrsta neodređenog člana i njime se iskazuje neodređenost pojma, ono što se uglavnom u našem jeziku označava neodređenom zamenicom **neki** (STEVANOVIĆ 1981: 313).

Pr. *Starac ga uze za ruku pa ga povede na jedan brežuljak. Odatle pođe na jedno mesto* (STEVANOVIĆ 1981: 313).

Prenošenje određenog člana na srpski jezik

Pokaznom zamenicom

Pr. *S' il ne l'était pas, on prenait à part le fidèle qui l'avait présenté et on lui rendait le service de le brouiller avec son ami ou avec ses maîtresses* (1919: 10).

Pr. *Ako to ne bi bio, uzeli bi na stranu vernika koji ga je predstavio i učinili bi mu tu uslugu da ga zavade s prijateljem ili s ljubavnicom* (2006: 10).

Pr. *Aussi quand cette année là, la demi-mondaine raconta à M. Verdurin qu'elle avait fait la connaissance d'un homme charmant, M. Swann, et insinua qu'il serait très heureux d'être reçu chez eux, M. Verdurin transmit-il séance tenante **la** requête à sa femme* (1919: 10).

Pr. *Stoga, kada je Kokota te godine pričala g. Verdirenu da se upoznala s jednim krasnim čovekom, g. Svanom, i nagovestila da bi njemu bilo vrlo drago kad bi bio primljen kod njih, g. Verdiren je iz tih stopa preneo **tu** molbu svojoj ženi* (2006: 10).

Pr. *Et soit méfiance, soit par **le** sentiment inconsciemment diabolique qui nous pousse à n'offrir une chose qu'aux gens qui n'en ont pas envie, mes grands parents opposaient une fin de non –recevoir absolue aux prières les plus faciles à satisfaire qu'il leur adressait* (1919: 14).

Pr. *I, bilo iz podozrenja, bilo iz **one** vragolaste pobude koja nas navodi da nešto pružimo onima koji za tim nemaju nikakve želje, moji deda i baba bi dočekali s neumoljivim odbijanjem i one njegove molbe kojima je najlakše bilo udovoljiti.....* (2006: 14).

Pr. *Quand sa maîtresse du moment était au contraire une personne mondaine ou du moins une personne qu'une extraction trop humble ou une situation trop irrégulière n'empêchait pas qu'il fit recevoir dans le monde, alors pour elle il y retournait, mais seulement dans l'orbite particulier où elle se mouvait ou bien où il l'avait entraînée* (1919: 16).

Pr. *Kad bi mu trenutna ljubavnica bila, naprotiv, osoba iz otmenog sveta, ili bar osoba kojoj odviše skromno poreklo ili suviše nepoćudan društveni položaj nisu branili da je on uvede u otmeni svet, onda se on, nje radi, vraćao tom društvu, ali samo po **onoj** posebnoj putanji kojom se ona kretala ili na koju je on povukao* (2006: 16).

Prisvojnomo zamenicom

Pr. *Il n'avait jamais d'avis qu'après sa femme, dont son rôle particulier était de mettre à exécution **les** désirs, ainsi que les désirs des fidèles, avec de grandes ressources d'ingéniosité* (1919: 10).

Pr. *On nije imao nikakva mišljenja pre nje, i njegova posebna uloga se sastojala u tome da s neiscrpnom dovitljivošću ispunjava **njene** želje i želje vernika* (2006: 10).

Pr. *Car le désir où l'amour lui rendait alors un sentiment de vanité dont il était maintenant exempte dans l'habitude de la vie (bien que ce fût lui sans doute qui autrefois l'avait dirigé vers cette carrière mondaine où il avait gaspillé dans les plaisirs frivoles les dons de son esprit et fait servir son érudi-*

tion en matière d'art à conseiller les dames da la société dans leurs achats de tableaux et pour l'ameublement de leurs hôtels) (1919: 11).

Pr. *Jer požuda, ili ljubav, vratile bi mu tada osećanje sujete, koje je sada već bio lišen u svome uobičajenome životu (premda ga je bez sumnje baš to osećanje nekada bilo usmerilo ka toj mondenoj karijeri u kojoj je raskalašnim uživanjem traćio svoje duhovne darove , a svoju ućenost u umetničkim stvarima stavljao u službu dama iz otmenog sveta, savetujući ih pri kupovini slika i uređivanju njihovih dvoraca)* (2006: 11).

Pr. *Quelquefois tel couple ami de mes grands-parents et qui jusque –là s'était plaint de ne jamais voir Swann leur annonçait avec satisfaction et peut-être un peu le désir d'exciter l'envie qu'il était devenu tout ce qu'il y a de plus charmant pour eux et qu'il ne les quittait plus* (1919: 15).

Pr. *Ponekad bi neki braćni par, dedini i bakini prijatelji, koji su se dotad žalili kako nikad ne viđaju Svana, objavili sa zadovoljstvom, a možda i s pomalo želje da zagolicaju njihovom zavist, da on, prosto, ne može biti ljubazniji s njim, da se više ne odvaja od njih* (2006: 15).

Pr. *Il se rappelait l'air inquiet, timide, avec lequel elle l'avait une fois prié que ce ne fût pas dans trop longtemps, et les regards qu'elle avait eus à ce moment là, fixés sur lui en une imploration craintive , et qui la faisait touchante sous le bouquet de fleurs de pensées artificielles fixé devant son chapeau rond de paille blanche, à brides de velours noir* (1919: 19).

Pr. *Sećao se zabrinutog, bojažljivog izraza s kojim ga je jednom zamolila da to ne bude dugo, i njenih pogleda u tome trenutku, uprtih u njega u plašljivoj molbi, koji su je činili dirljivo pod kitom veštačkih cvetova dana i noći na okruglom belom slamnom šeširu s trakama od crne kadife* (2006: 19).

Pr. *Comme cela doit être amusant de bouquiner, de fourrer son nez dans de vieux papiers, avait-elle alouté avec l'air de contentement de soi-même que prend une femme élégante pour affirmer que sa joie est de se livrer sans crainte de se salir à une besogne malpropre, comme de faire la cuisine en ,, mettant elle-même les mains à la pate* (1919: 20).

Pr. *Kako mora biti zanimljivo preturati po starim knjigama, zavirivati u stare hartije, dodala je sa izrazom samozadovoljstva kakav način otmena žena kad hoće da tvrdi kako joj čini radost da se, bez bojazni da će se umazati, preda kakvom prljavom poslu, kao na primer da kuva meseći svojim rukama testo* (2006: 20).

U narednom primeru određeni član se prenosi prisvojnom zamenicom ispred koje se nalazi pridev **sav** :

Pr. *Tous ses amis avaient l'habitude de recevoir de temps en temps des lettres de lui où un mot de recommandation ou d'introduction leur était demandé avec une habilité diplomatique qui, persistant à travers les amours successives et les prétextes différents, accusait, plus que n'eussent fait des maladroites, un caractère permanent et des buts identiques* (1919: 14).

Pr. *Svi njegovi prijatelji bili su navikli da s vremena na vreme prime od njega pismo u kome se od njih tražilo pisamce kojim bi ga oni preporučili ili predstavili nekome, a to je Swan radio s diplomatskom veštinom koja je, istrajavajući uporno kroz sve njegove ljubavne veze redom i kroz različite izgovore, naglašavala, više nego što bi to činile i nespretnosti, jednu nepromenljivu narav i uvek istovetne ciljeve* (2006: 14).

Neodređenom zamenicom

Pr. *Odette de Crécy retourna voir Swan, puis rapprocha ses visites; et sans doute chacune d'elle renouvelait pour lui la déception qu'il éprouvait à se retrouver devant ce visage dont il avait un peu oublié les particularités dans l'intervalle, et qu'il ne s'était rappelé ni si expressif ni, malgré sa jeunesse, si fané* (1919: 18).

Pr. *Odeta de Kresi je ponovo posetila Svana, pa je učestala s posetama; a svaka je ta poseta, doduše, obnavljala u njemu razočaranje pred tim licem kome je u međuvremenu pomalo zaboravljao neke osobenosti i koga se nije sećao ni tako izražajnog ni, uprkos njegovoj mladosti tako uvelog;* (2006: 19).

Na primeru našeg uzorka ćemo pokazati da li se i kako se francuske imenice bez članova prenose na srpski jezik.

Imenica-atribut

Pr. *L'habit noir était défendu parce qu'on était entre „copains“ et pour ne pas ressembler aux „ennuyeux“ dont on se garait comme de la peste et et qu'on n'invitait qu'aux grandes soirées, données le plus rarement possible et seulement si cela pouvait amuser le peintre ou faire connaître le musicien* (1919: 9).

Pr. *Crni frak bio je zabranjen, jer bili su među „drugarima“, a i da ne bi ličili na „gnjavatore“, kojih su se čuvali kao kuge i koje su pozivali samo o svečanim večerama, priređivanim što je moguće ređe i samo ako je to moglo da rasonodi slikara ili da pijanistu prikaže širem krugu* (2006: 9).

Imenska grupa sa predlogom „de“ i vlastita imena

Pr. Mais **Swann** aimait tellement les femmes, à qu'à partir du jour où il avait connu à peu près toutes celles de l'aristocratie et où elles n'avaient plus rien eu à lui apprendre, il n'avait plus tenu à ces lettres **de naturalisation**, presque des titres **de noblesse**, et qui lui avait octroyées le fobourg **Saint-Germain**, que comme à une sorte **de valeur d'échange, de lettre de crédit** dénuée **de prix** en elle-même, mais lui permettant de s'improviser une situation dans tel petit trou **de province** ou tel milieu **de Paris**, où la fille du hobereau ou du greffier lui avait semblé joli (1919: 11).

Pr. Ali otkako beše upoznao uglavnom sve žene iz aristokratije i nije više imao šta da sazna o njima, **Svanu**, koji je toliko voleo žene, bilo je još stalo do svojstva usvojenika, gotovo čak kolenovića, koje mu behu podarili u aristokratskoj četvrti **Sen Žermen**, samo kao do neke vrste razmenljive vrednosti, kao do nekakvog kreditnog pisma, koje je lišeno vrednosti samo po sebi, ali koje mu je omogućavalo da sebi improvizuje nekakav položaj u kakvom zabačenom kutu u provinciji ili među nepoznatim sitnim svetom u **Parizu**, ako bi mu se tu ćerka nekog seoskog plemića ili kakvog pisara učinila lepuškasta (2006: 11).

Glagolski izrazi

Pr. Et soit par méfiance, soit par le sentiment inconsciemment diabolique qui nous pousse à n'offrir une chose qu'aux gens qui **n'en ont pas envie**, mes grands-parents opposaient une fin de non-recevoir absolue aux prières les plus faciles à satisfaire qu'il leur adressait, comme de le présenter à une jeune fille qui dînait tous les dimanches à la maison, et qu'ils étaient obligés, chaque fois que Swann leur en reparlait de faire semblant de ne plus voir, alors que pendant toute la semaine on se demandait qui on pourrait bien inviter avec elle, finissant souvent par ne trouver personne, faute de **faire signe** à celui qui en eût été si heureux (1919: 14-15).

Pr. I bilo iz podozrenja, bilo iz one vragolaste pobude koja nas navodi da nešto pružimo samo onima koji za tim **nemaju nikakve želje**, moji baba i deda bi dočekali s neumoljivim odbijanjem i one njegovne molbe kojima je najlakše bilo udovoljiti, kao na primer da ga predstave nekoj devojci koja je svake nedelje večeravala kod njih, pa su morali, kad god bi im Svan ponovo o njoj govorio, da se pretvaraju da je više ne viđaju, dok su se, međutim, cele nedelje pitali koga bi mogli pozvati zajedno s njom i najčešće ne bi na posletku nikog pronašli, umesto **da pozovu onoga** koji bi zbog toga bio tako srećan (2006: 15).

Pr. Si le docteur Cotard croyait devoir partir **en sortant de table** pour retourner auprès d'un malade en danger : "Qui sait, lui disait Mmme Verdurin,

cela lui fera peut-être beaucoup plus de bien que vous n'alliez pas le déranger ce soir (1919: 9).

Pr. *Ako je doktor Kotar, kad bi ustali od stola, smatrao da treba da ode da još jednom obiđe nekog bolesnika u teškom stanju: "Ko zna", rekla bi gđa Verderin, „možda bi mu mnogo bolje činelo da ga ne uznemiravate večeras“* (2006: 9)

Imenske grupe sa predlozima „par, sans, avec, en“

Pr. *On le crut malade, et la cousine de ma grand-mère aller envoyer demander de ses nouvelles, quand à l'office elle trouva une lettre de lui qui traînait par mégarde dans le livre de comptes de la cuisinière* (1919: 15-16).

Pr. *Pomislili su da je bolestan, i bakina rođaka je već htela da pošalje nekoga da se raspita, kad je u sobi za stolni pribor naišla na jedno njegovo pismo, koje se slučajno povlačilo po kuvaričinoj knjizi računa* (2006: 16).

Pr. *Il avait allégué des travaux en train, une étude en réalité abandonnée depuis des années sur Ver Meer de Delft* (1919: 20).

Pr. *On se izgovori radovima kojima se bavi, jednom studijom-u stvari već godinama napuštenom – o Vermeru iz Delfta* (2006: 20).

Pr. *Odette de Crécy retourna voir Swan, puis rapprocha ses visites; et sans doute chacune d' elle renouvelait pour lui la déception qu'il éprouvait à se retrouver devant ce visage dont il avait un peu oublié les particularités dans l'intervalle, et qu'il ne s'était rappelé ni si expressif ni, malgré sa jeunesse, si fané“* (1919: 19).

Pr. *Odeta de Kresi je ponovo posetila Svana, pa je učestala s posetama; a svaka je ta poseta, doduše, obnavljala u njemu razočaranje pred tim licem kome je u međuvremenu pomalo zaboravljao neke osobenosti i koga se nije sećao ni tako izražajnog ni, uprkos njegovoj mladosti tako uvelog;* (2006: 19).

Pr. *Quelquefois tel couple ami de mes grands-parents et qui jusque-là s'était plaint de ne jamais voir Swann leur annonçait avec satisfaction et peut-être un peu le désir d'exciter l'envie, qu'il était devenu tout ce qu'il y a de plus charmant pour eux, qu'il ne les quittait plus* (1919: 15).

Pr. *Ponekad bi neki bračni par, dedini i bakini prijatelji, koji su se dotad žalili kako nikad ne viđaju Svana, objavili sa zadovoljstvom, a možda i s pomalo želje da zagolicaju zavist, a da je on postao ne može biti ljubazniji s njim, da se više ne odvaja od njih* (2006: 15).

Evo kako se u našem uzorku neodređeni član prenosi na srpski jezik:

Neodređenom zamenicom

Pr. *Si en voyage il rencontrait **une** famille qu'il eût été plus éléyant de ne pas chercher à connaître, mais dans laquelle **une** femme se présenter à ses yeux parée d'un charme* (1919: 12).

Pr. *Ako bi na putovanju sreo **neku** porodicu čije bi poznanstvo otmnije bilo ne tražiti, ali u kojoj bi mu se **neka** žena ukazala ukrašena kakvim čarima* (2006: 12).

Pr. *Pour ce qu'il n'était pas transportable ou échangeable contre **un** plaisir nouveau il eût donné pour rien, si enviable que cela parût à d'autres* (1919: 13).

Pr. *Sve ono što se ne bi moglo poneti i razmeniti za **neko** novo uživanje, on bi dao bud-zašto, ma koliko se to moglo drugima činiti zavidno* (2006: 13).

Pr. *Sois qu'ayant rencontré en chemin de fer **une** femme qu'il avait ensuite ramenée chez lui, il eût découvert qu'elle était la soeur d'**un** souverain entre les mains de qui se mêlaient en ce moment tous les fils de la politique européenne, au courant de laquelle il se trouvait ainsi tenu d'une façon très agréable, soit que par le jeu complexe des circonstances, il dépendît du choix qu'aller faire le conclave, s'il pourrait ou non devenir l'a,ant d'**une** coucinière* (1919: 14).

Pr. *Bilo da je u vozu sreo **neku** ženu i doveo je zatim kući, pa otkrio da je ona sestra **nekog** vladara u čijim su rukama u tome trenutku svi konci evropske politike, u čije je tajne, on tako na vrlo prijatan način postao upućen, bilo da je složenom igrom slučajnih okolnosti od odluka koje će doneti konklav zavisilo hoće li on ili neće moći postati ljubavnik **neke** kuvarice* (2006: 14).

Pokaznom zamenicom

Pr. *Elle était apparue à Swan non pas certes sans beauté, mais d'un genre de beauté qui lui était indifférent, qui ne lui inspirait aucun désir, lui causait même **une** sorte de répulsion phisique, de ses femmes comme tout le monde a les siennes différents pour chaqun et qui sont l'opposé du type que nos sens réclament* (1919: 17).

Pr. *Ona se Svanu učinila, svakako ne bez lepote ali od **takve** vrste lepote prema kojoj je bio ravnodušan koja nije u njemu budila nikakve žudnje, nego čak izazivala neku fizičku odbojnost, učinila mu se od onakvih žena koje mogu biti nečiji tip, različit za svakoga, koja može biti suprotnost tipu koja naša čula traže* (2006: 17).

Opštom pridevskom zamenicom

Pr. *Comme cela doit être amusant de bouquiner, de fourrer son nez dans de vieux papier, avait –elle ajouté, avec l’air de contentement de soi-même que prend une femme élégante pour affirmer que sa joie est de se livrer sans crainte de se salir à **une** besogne malpropre, comme de faire la cuisine en mettant elle-même les mains à la pâte* (1919: 20).

Pr. *Kako mora biti zanimljivo preturati po starim knjigama, zavirivati u stare hartije, dodala je sa izrazom samozadovoljstva kakav načini otmena žena kad hoće da tvrdi kako joj čini radost da se, bez bojazni, da će se umažati, preda **kakvom** prljavom poslu, kao na primer da kuva, meseći svojim rukama testo* (2006: 20).

Prisvojnom zamenicom

Pr. *Il retrouvait du charme à cette vie mondaine sur laquelle il s’était blasé, mais dont la matière, pénétrée, et colorée chaudement d’une flamme insinuée qui s’y jouait, lui semblait précieuse et belle depuis qu’il y avait incorporé **un** nouvel amour* (1919: 16).

Pr. *Ponovo je nalazio čari u tome mondenom životu kojeg se već bio zasitio, ili čije mu se tkivo, prožeto i toplo obojeno tim plamičkom koji je on u njega uneo, i koji je u njemu poigravao, činilo dragoceno i lepo otkako je tu umešao **svoju** novu ljubav* (2006: 16).

U rečenici: *Même après coup, il il s’en amusé, car il y avait en lui, racquetée par de rares délicatesses, **une certaine** muflerie* (1919: 13).

*A njega je to, čak i posle, uveseljavalo, jer bilo je u njemu **neke** bezobzirnosti* (2006: 13), uočavamo kombinaciju neodređenog člana **une** koji je na srpski prenesen neodređenom zamenicom, i neodređene zamenice **certaine** koja nije prenesena.²

Prenošenje **un** i **une** sa vrednošću brojeva

Pr. *Mais au fur et à mesure que les „camarades“ avaient pris plus de place dans la vie de Mme Verdurin, les ennuyeux les reprouvés, ce fut tout ce qui retenait les amis loin d’elle, ce qui les empêchait quelquefois d’être libres, ce fut la mère de **l’un**, la profession de l’autre, la maison de campagne ou la mauvaise santé d’un troisième* (1919: 9).

² Žan Diboja (Jean Dubois) u svojoj knjizi “*Grammaire structurale française : la Syntaxe*“, Larousse, Paris, 1967, str. 54, ističe da se neodređeni član može kombinovati sa neodređenim rečima (*quelque, différent, divers, certaine*) i rečima *même, autre* (kategorija «*dénotatif*») kada je na poziciji ispred njih.

Pr. *Ali što su veće mesto u životu gđe Verdiren zauzimali „drugovi“, to su više gnjavatori, anatemisani, postajali svi oni koji su prijatelje odvajali od nje, sve što ih je nekad sprečavalo da budu slobodni –mati **jednoga**, zanimanje nekog drugog, letnjikovac ili loše zdravlje nekog trećeg* (2006: 9).

Pr. *Pour faire parti du „ petit noyau “ , du petit groupe, du “ petit clan “ des Verdurin, **une** condition était suffisante mais elle était nécessaire :il fallait adhérer tacitement à **un** Credo dont **un** des articles était que le jeune pianiste , protégé par Mme Verdurin cette année- là et dont elle disait : “Ca ne devrait pas être permis de savoir jouer Wagner comme ça “* (1919: 7).

Pr. *Da bi neko pripadao „malome jezgru“, „maloj družini“, „malom taboru“ Verdirenovih, **jedan** uslov je bio dovoljan, ali je bio i neophodan: valjalo je da prećutno usvoji **jedno** vjeruju, čiji je **jedan** član bilo to da je mladi pijanista koji je te godine bio štíćenik gđe Verdiren i za koga je ona govorila: “Ta ne bi smelo biti dopušteno da neko tako ume svirati Vagnera“* (2006: 7).

Pr. *Telle étourdi par la gaîté des fidèles, ivre de camaraderie, médisance et d’assentiment, Mme Verdurin, juché sur son pérchoir, pareille à un oiseau dont on eût trempé le colifichet dans **du vin** chaud, sanglotait d’ambilité* (1919: 29).

Pr. *I tako, ošamućena od veselja svojih vernika, opijena drugarstvom, ogovaranjima, i jednodušnošću, čučéći na svojoj visokoj stolici kao ptica kojoj su dali kolačić zamočen u **vrúće vino**, gđa Verderin je ridala od ljubaznosti* (2006: 30).

Pr. *D’autres font **des cures** de Fontainebleau, moi je fais ma petite cure de Beauvais* (1919: 32).

Pr. *Drugi drže **kure** s grožđem Fontenblo, a ja, ja imam svoju kuru s Boveom* (2006: 32).

Pr. *Et ç’avait déjà été un grand plaisir quand au-dessous de la petite ligne du violon mince, résistante, dense et directrice, il avait vu tout d’un coup chercher à s’élever en un clopotement liquid, la masse de la partie de piano, multiforme, indivise, plane et entrechoquée comme la mauve agitation des flots que charme et bémolise le clair de lune* (1919: 33).

Pr. *I veliko mu je uživanje bilo već i to kad je, pod malom, tankom, čvrstom, gustom linijom violine, koja je predvodila, video odjednom kako, kao u nekakvom tečnom zapljuskivanju, nastoji da s eutdigne masa klavirske deonioce, mnogolika, nerazdeljiva, prostrana i uzburkana kao sinje talasanje valova kad ih mesečina ublažava i stišava svojom mađijom* (2006: 33).

Prilikom transformacije rečenice iz potvrdnog u odričan oblik, član za množinu **des** se zamenjuje sa **de**.

Pr. *Pour la soirée, il n'y avait pas de programme* (1919: 8).

Pr. *Za večernje sedeljke, nije bilo programa* (2006: 8).

Pr. *Et on l'engageait à l'essai, pour voir s'il était capable de ne pas avoir de secrets pour Mme Verdurin, s'il était susceptible d'être agrégé „au petit clan* (1919: 10).

Pr. *I primili bi ga na probu, da vide je li kadar da nema tajni pred gđom Verdiren, je li podoban da se priključi malom taboru* (2006: 10).

Kada imenici prethodi epitet, „**de**“ ima funkciju partitivnog člana:

Pr. *Il n'avait jamais d'avis qu'après sa femme, dont son rôle particulier était de mettre à exécution les désirs, ainsi que les désirs des fidèles, avec de grandes ressources d'ingéniosité* (1919: 10).

Pr. *On nije imao nikakva mišljenja pre nje, i njegova posebna uloga sastojala se u tome da s neiscrpnom dovitljivošću ispunjava njene želje i želje vernika* (2006: 11).

Evo kako se u našem uzorku na srpski jezik prenose pokazne reči:

Pokaznom zamenicom

Pr. *Les femmes étant à cet égard plus rebelles que les hommes à déposer toute curiosité mondaine et l'envie de se renseigner par soi-même sur l'agrément des autres salons, et les Verdurin sentant d'autre part que cet esprit d'examen et ce démon de frivolité pouvaient par contagion devenir fatals à l'orthodoxie de la petite église, ils avaient été amenés à rejeter successivement tous les fidèles du sexe féminin* (1919: 7).

Pr. *A obzirom na to da su žene u tome pogledu nepokornije od muškaraca i teško se odriču svake mondene radoznalosti i želje da se same obaveste o prijatnosti drugih salona, i budući da su Verdirenovi, s druge strane, osećali da bi takav ispitivački duh i demon frivolnosti mogli delovati zarazno i postati pogubni za pravoverje njihovog malog hrama, bili su prinuđeni da redom odbace sve vernike ženskog pola* (2006: 8).

Pr. *Si le pianiste voulait jouer la chevauchée de La Welkyrie ou lq prélude de Tristan, Mme Verdurin protestait, non que cette musique lui déplût, mais au contraire parce qu'elle lui causait trop d'impression* (1919: 8).

Pr. *Ako bi pijanista hteo da odsvira kavalkadu iz Valkirije ili preludij Tristana, gđa Verdiren bi se pobunila, ne što joj se ta muzika nije svidela, nego, naprotiv, zato što je se suviše doimala* (2006: 8).

Pr. *Puis, il appartenait à cette catégorie d'hommes intelligents qui ont vécu dans l'oisiveté et qui cherchent une consolation et peut-être une excuse dans l'idée que cette oisiveté offre à leur intelligence des objets aussi dignes d'intérêt que pourrait faire l'art ou l'étude, que la Vie contient des situations plus intéressantes, plus romanesques que tous les romans* (1919: 13).

Pr. *A zatim, on je spadao u onu vrstu pametnih ljudi koji su proživeli vek u dokolici, pa traže utehu ili možda opravdanje u pomisli da ta dokolica pruža njihovoj inteligenciji isto tako zanimanja vredne predmete kao što bi to mogla umetnost ili naučni rad, da u životu ima zanimljivijih, romanesknijih situacija negoli u svim romanima zajedno* (2006: 14).

Pr. *Je me suis souvent fait raconter bien des années plus tard, quand je commençai à m'intéresser à son caractère à cause des ressemblances qu'en de tout autres parties il offrait avec le mien, que quand il écrivait à mon grand-père (qui ne l'était pas encore, car c'est vers l'époque de ma naissance que commença la grande liaison de Swann et elle interrompit longtemps ces pratiques), celui-ci, en reconnaissant sur l'enveloppe l'écriture de son ami, s'écriait: Voilà Swann qui va demander quelque chose* (1919: 14).

Pr. *Često su mi pričali, mnogo godina kasnije, kad sam se počeo zanimati za njegovu narav zbog sličnosti koje je u sasvim drugim stvarima pokazivao s mojom, da bi moj deda (koji to do tada nije bio, jer u doba mog rođenja bila je počela velika Svanova ljubavna veza, a ona je zadugo prekinula taj njegov običaj), kad bi mu Svan napisao pismo, prepoznajući na koverti prijateljev rukopis, uzviknuo: „Evo Svana, opet nešto traži“* (2006: 14).³

Bibliografija

DUBOIS, Jean. *La grammaire structurale française: la syntaxe*. Paris: Larousse, 1967.

DUBOIS, Jean, et LAGANE, René. *La nouvelle grammaire du français*. Paris: Larousse, 2004.

GREVISSE, Maurice. *Le bon usage*. Paris: Duculot, 1980.

GREVISSE, Maurice. *Le bon usage*. Paris: Duculot, 1991.

IVIĆ, Milka. *O zelenom konju*. Beograd: Biblioteka XX vek, 1991.

PROUSTE, Marcel. *Un amour de Swann*. Paris: Gallimard, 1919.

³ U ovom primeru, pokazni determinat za množinu **ces** preveden je pokaznom zamenicom u jednini **taj** koja je pojačana prisvojnomo zamenicom **njegov**.

PRUST, Marsel. *Jedna Svanova ljubav*. Beograd: Narodna Knjiga, 2006, prevod Živojin Živojnović.

STEVANOVIĆ, Mihajlo. *Savremeni srpskohrvatski jezik I*. Beograd: Naučna knjiga, 1981.

Ivan N. Jovanović

CERTAINES CATÉGORIES GRAMMATICALES RÉGISSANT LA FONCTION DE LA DÉTERMINATION DU NOM EN FRANÇAIS ET LEURS TRANSPOSITION EN SERBE

Résumé

Dans l'extrait du roman „ Un amour de Swann “, nous pouvons constater que l'article défini figure 270 fois, l'article indéfini 146 fois et les démonstratifs 47 fois.

Notre analyse montre qu'en général, l'article défini n'est pas transposé en serbe. Cependant, lorsque c'était le cas, on a utilisé certains éléments paragrammatiques qui avaient servi de déterminer le nom dans notre langue maternelle.

Dans le fragment analysé **l'article défini** est souvent transposé par:

-le pronom démonstratif- dans notre cas- *ta, ona*, et même dans ces cas là, l'article défini possède, en général, la valeur des démonstratifs.

-le pronom possessifs- dans notre cas - *njena, svoj, njihov*. Dans ces situations là, c'était possible car l'article défini a une valeur des déterminants possessifs.

--par le pronom indéfini- dans notre cas- *neka*.

L'article indéfini est le plus souvent transposé par *les pronoms indéfinis -neko, neka, neke*, par *les pronoms démonstratifs-takva* et par *le pronom possessif- svoja*. Rares sont les cas où l'article indéfini est transposé en serbe par *le pronom général adjectival- kakav*.

L'article indéfini, ayant la valeur des numéraux ordinaux *un, une*, est transféré en serbe par *jedan, jedna*.

Les démonstratifs sont exclusivement transférés en serbe par les pronoms démonstratifs- dans notre cas- *taj, takav, onaj*.

L'article partitif du, de l', de la, des, en aucun cas, n'a été transposé en serbe.

Dans la langue serbe, les noms ne possèdent pas la catégorie d'articles et ils sont, dans le plupart des cas, déterminés par le numéro ordinaire *jedan*, qui, à part sa valeur de base, révèle sa valeur d'article indéfini de même que sa valeur de complément. Cela se fait dans la mesure où l'on souhaiterait exprimer le plus haut degré d'expressivité par le nom.

